

BESLUT

2019-09-30

Dnr: 19/00744

SAKEN

Morgonstudion, SVT1, 2019-03-05, inslag om storbanker och penningtvätt; fråga om opartiskhet och otillbörligt gynnande

BESLUT

Inslaget frias. Det strider inte mot kravet på opartiskhet eller bestämmelsen om otillbörligt gynnande av kommersiella intressen.

INSLAGET

Inledningsvis i inslaget berättade en programledare bland annat att den nordiska storbanken Nordea dragits in i en misstänkt penningtvättshärva. Därefter följde en studiointervju med en person som presenterades som oberoende ekonom.

Ekonomerna sa bland annat att alla banker har ett ansvar att fråga var kunders pengar kommer ifrån, men att det inte alltid är rutin vad gäller mindre summor. Senare i inslaget sa ekonomen bland annat att han ansåg att de bötesbelopp två storbanker fått betala för bristfälliga regelverk kring penningtvätt varit för låga för att bankerna skulle agera. Avslutningsvis i inslaget sa två programledare och den intervjuade ekonomen bland annat följande.

(Pgl. 1) – Någonting man tycker borde svida hos bankerna, det är ju faktiskt om kunderna börjar lämna. Frågan är, gör man det? (Ekonom) – Ja, om du får ett bolån från Nordea och ett från SEB, som då inte varit indraget i det här, då kanske du väljer SEB i stället. Men samtidigt så är det kanske vilken ränta du har på bolånet som är det viktigaste, men man kanske borde ifrågasätta banken lite tuffare nu om man är Nordeakund. Det tycker jag. (Pgl. 2) – Samtidigt som det är ju inte helt lätt att byta bank. (Ekonom) – Jo då, det är lätt. (Pgl. 2) – Jag tänker om man går från storbank till en mindre bank som kanske inte, om man vill samla alla delar eller sin privatekonomi i en mindre bank. Är det inte därför många använder en storbank? (Ekonom) – Nej, det är bara 20 procent som gör det du säger, det är en myt. Men det är lätt att flytta från SEB till Nordea eller tvärtom, det gjorde jag bara häromåret. Det tar bara några minuter så har de hjälpt dig. Så, SEB vill gärna ha Nordeakunder eller tvärtom. (Pgl. 2) – Så sätta press på banken helt enkelt? (Ekonom) – Ja visst. Och så tjäna pengar på det själv i stället.

ANMÄLAN

Anmälaren anför sammanfattningsvis följande.

Ekonomerna som intervjuades i inslaget uppfattades inte som oberoende då han i direktsändning rekommenderade tittarna att byta bank till SEB. Anmälaren ifrågasätter varför ekonomen intygade att det var enkelt att byta till SEB med sitt eget bankbyte som exempel.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television (SVT) anför i huvudsak följande.

Den oberoende ekonomen och journalisten som medverkade i inslaget var inbjuden som tillfällig medverkande för att kommentera nyheten om den misstänkta penningtvättshärvan hos Nordea och med utgångspunkt i detta även övergripande diskutera alla bankers ansvar att minimera risken för penningtvätt.

Ekonomerna förklarade hur en penningtvätt kan gå till och gav egna tankar kring vad bankerna borde göra för förhindra detta och vad som skulle krävas vad gäller böter från Finansinspektionen. I stora delar av intervjun talade ekonomen om "bankerna" som ett samlingsbegrepp utan att peka ut någon särskild. Ekonomerna förklarade hur bankerna kan missa att systemen utnyttjas av kriminella för penningtvätt. Tre banker nämndes som exempel på misstänkta för att ha utnyttjats för penningtvätt. Ekonomerna talade under hela intervjun om att samtliga banker har problem med att förhindra penningtvätt, men konstaterade att SEB inte hade blivit indragna i de senaste upptäckterna. När sedan ekonomen talade ur ett kundperspektiv, nämnde han att han tyckte att kunderna kanske borde ifrågasätta Nordea lite tuffare just nu, med utgångspunkt i det aktuella fallet. För att exemplifiera tog han ett exempel med att välja mellan ett bolån i Nordea å ena sidan och SEB å den andra sidan i en valsituation. Ekonomerna påpekade dock att kunderna förmodligen ser till räntan i första hand, oavsett bank.

Slutligen gav ekonomen tittarna rådet att tjäna pengar på bankerna, snarare än att bankerna ska tjäna pengar på kunderna. Ekonomerna har inget professionellt uppdrag i någon bank och det framkom i intervjun att han som privatperson hade flyttat lån mellan SEB och Nordea, men det blev inte tydligt vilken bank han bytte från och i vilken han nu har sina lån.

Det är ett vanligt grepp inom journalistiken att använda exempel och i intervjun blev det tydligt att det var fråga om just det, särskilt eftersom ekonomen använde ordet "tvärtom" vid två tillfällen när han exemplifierade. Ekonomerna propagerade inte för att välja någon särskild bank utan gav ett privatekonomiskt råd att det är enkelt att byta bank och därmed sätta press på bankerna.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kravet ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

Ett program som inte är reklam får inte på ett otillbörligt sätt gynna kommersiella intressen. Det får inte uppmuntra till inköp eller hyra av varor eller tjänster eller innehålla andra säljfrämjande inslag, eller framhäva en vara eller tjänst på ett otillbörligt sätt (5 kap. 5 § radio- och tv-lagen). Ett gynnande av ett kommersiellt intresse är otillbörligt om det inte kan motiveras av något informations- eller underhållningsintresse.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Enligt granskningsnämndens bedömning får det gynnande som uppkom genom omnämnandet av den aktuella banken anses vara motiverat av ett tillräckligt informationsintresse. Inslaget innebär därför inte något otillbörligt gynnande av kommersiella intressen. Den tillfälligt medverkande ekonomens uttalanden strider inte heller mot kravet på opartiskhet.

Detta beslut har fattats av Ulrik von Essen, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Berivan Yildiz, Malin Bergström, Bo-Erik Gyberg och Gunnar Springfeldt efter föredragning av Gustav Aspengren.

På granskningsnämndens vägnar

Ulrik von Essen

Gustav Aspengren